

Suositus 5/2019/ välfärd D 2019

Aikaisempi asia- A 1774/välfärd
kirjanumero
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee

Pohjolan kehittämistä syrjäytymisen ehkäisyn edelläkävijäalueeksi (suositus 5/2019)**Ehdotus**

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta ehdottaa,

että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee ilmoituksen tiedoksi ja katsoo suosituksen 5/2019, joka koskee Pohjolan kehittämistä syrjäytymisen ehkäisyn edelläkävijäalueeksi, neuvoston osalta loppuun käsitellyksi.

Taustaa

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se kohdistaa huomiota syrjäytymiseen ja Pohjolan kehittämiseen syrjäytymisen ehkäisyn edelläkävijäalueeksi arvioimalla erilaisia malleja, joiden avulla voidaan edistää ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin tehtäviä sosiaalisia investointeja.

että Árni Páll Árnasonin strategisen selvityksen ehdotuksia sosiaalialan yhteistyöstä käytetään huono-osaisten lasten ja nuorten, huono-osaisten aikuisten, maahanmuuttajien, ikääntyneiden ja vammaisten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseen.

Pohjoismaiden ministerineuvoston ilmoitus

Pohjoismaiden ministerineuvosto on yhtä mieltä Pohjoismaiden neuvoston suosituksesta, joka koskee huomion kohdistamista syrjäytymiseen ja toimenpiteisiin, joilla torjutaan syrjäytymistä Pohjolassa. Árni Páll Árnasonin raportti *Tiedolla tehoa käytännön toimiin – sosiaalialan pohjoismaisen yhteistyön vahvistaminen* osoittaa, kuinka tärkeää on kasvattaa tietoa ja kysyntään perustuvaa sosiaalityötä Pohjolassa, jossa korostetaan hyvinvointimovia ja tehokkaita toimenpiteitä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministerineuvosto (MR-S) on keskustellut Árnasonin raportista ensimmäisen kerran ja valinnut ensi vaiheessa priorisoitavat teemat ja suositukset.

Taustaa

MR-S:n kokouksessa 27. maaliskuuta 2019 ministereillä oli teemakeskustelu huono-osaisista lapsista, nuorista ja aikuisista erityisesti käyttäjien osallistumisen näkökulmasta, perustuen Árnasonin selvityksen ehdotuksiin 6. Käyttäjälähtöiset sosiaalialan toimenpiteet, 8. Huono-osaiset lapset ja nuoret sekä 9. Huono-osaiset aikuiset. Ministerineuvosto antoi raportin seurantana ja ministerien keskustelun pohjalta virkamieskomitean (ÁK-S) tehtäväksi konkretisoida pohjoismaisessa yhteistyössä tehtäviä toimenpiteitä.

Kuten raportista ilmenee, on tärkeää, että huono-osaisten lasten, nuorten ja aikuisten näkemykset tuodaan julki ja otetaan huomioon kehitettäessä alan toimenpiteitä ja palveluja.

Niin ikään on tärkeää, että sosiaalisesti huono-osaisten ääni tuodaan kuuluville, kun suunnitellaan ja toteutetaan heille tarkoitettuja sosiaalipoliittisia toimenpiteitä. Vapaaehtoisjärjestöillä on tässä yhteydessä keskeinen tehtävä.

Ministerien mukaan maiden on tärkeää vaihtaa tietoa vireillä olevista toimenpiteistä ja toimiviksi osoittautuneista ratkaisuista. Keskeiseksi tavoitteeksi nostettiin varhainen, kokonaisvaltainen, lähellä oleva tuki. Käyttäjät tulee nostaa keskiöön, ja heidän on voitava vaikuttaa itseään koskeviin prosesseihin ja päätöksiin. Ministerit pitivät lapsiköyhyyttä ja hoidon laiminlyöntiä suurena haasteena ja korostivat, että lapsen oikeuksia on syytä painottaa aiempaa ponnekkaammin tässä yhteydessä. Suurena tulevaisuuden haasteena pidettiin lasten ja nuorten mielenterveysongelmien yleistymistä. Tähän on jo kansanterveysnäkökulmastakin vastattava uusilla varhaisilla toimenpiteillä. Monet nuoret ovat nykyään sekä koulutuksen että työelämän ulkopuolella ja siten vaarassa syrjäytyä pysyvästi. Tällöin tärkeitä ovat tietoon pohjautuvat kysyntälähtöiset ratkaisut ja monialaiset yhteistyömallit, joissa kansallinen kehitystyö kytketään pohjoismaisiin ratkaisuihin.

Vapaaehtoisjärjestöillä on ministerien mukaan vankka kokemus käytännön työstä ja käyttäjien osallistamisesta, ja ne voivat kertoa viranomaisille ja muille toimijoille, mikä toimii parhaiten käytännössä.

Tiiviimpi yhteistyö vapaaehtoissektorin kanssa voikin nousta tärkeään asemaan kehitettäessä huono-osaisille lapsille, nuorille, aikuisille, ikääntyneille ja vammaisille suunnattuja tehokkaita toimenpiteitä, kuten Árnasonkin kirjoittaa.

Sosiaali- ja terveystieteiden virkamieskomitea (ÁK-S) päätti kokouksessaan 28. toukokuuta, että MR-S:n teemakeskustelun ensimmäisenä seurantana tuetaan uusia toimia, jotka keskittyvät tiedon- ja kokemustenvaihtoon käytännössä toimivista käyttäjälähtöisistä ratkaisuista. Lisäksi vahvistetaan vapaaehtoisjärjestöjen kanssa käytävää huono-osaisia aikuisia koskevaa vuoropuhelua. Lisäksi halutaan vahvistaa lapsen oikeuksiin keskittymistä, erityisesti lapsen oikeuteen osallistua itseään koskeviin asioihin. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 30-vuotistaipaleen tuleva juhlistaminen Pohjoismaissa voi olla tässä yhteydessä tärkeä vaikutuskeino, kuten myös pohjoismainen tietokooste huono-osaisista nuorista, syrjäytymisestä ja osallistamisesta.

Huono-osaisten nuorten kanssa käytävän vuoropuhelun vahvistaminen on myös priorisoitu osa-alue, jota voidaan kehittää edelleen esimerkiksi Kööpenhaminassa 2017 järjestetyn nuorten huippukokouksen pohjalta. Se järjestettiin yhteistyössä nuorten mielenterveysongelmiin keskittyvien vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.

On tärkeää korostaa, ettei ole kulunut vielä vuottakaan siitä, kun ministerineuvosto vastaanotti Árnasonin raportin. Siksi seurantatyö on vielä käynnistysvaiheessa, ja vuoden 2019 maaliskuun kokouksessa MR-S päätti jäsentää työn siten, että ensi vaiheessa keskitytään viiteen raportissa annettuun ehdotukseen. Sosiaalialalla on siis tehtävä lisää priorisointeja myös tulevina vuosina, jotta voidaan kokonaisvaltaisesti hyödyntää raportin tarjoamat mahdollisuudet.

Suosituksen käsittely Pohjoismaiden ministerineuvostossa

Pohjoismaiden ministerineuvosto toteaa, että Pohjoismaissa tehdään jo hyvää yhteistyötä syrjäytymisen torjumiseksi ja että sitä tullaan laajentamaan ja vahvistamaan entisestään Árnasonin raportin 14 ehdotuksen pohjalta. Nykyisestä yhteistyöstä löytyy hyviä esimerkkejä vammaisalalta sekä Ruotsin priorisointihankkeesta ”nabo”, joka koskee nuorten sosiaalista osallistamista Pohjolassa. Kaikille toimenpiteille on yhteistä se, että perustavoitteena on ennaltaehkäistä sosiaalisesti heikoimmassa asemassa olevien ja haavoittuvien ryhmien syrjäytymistä yhteiskunnassa. Árnasonin raportti auttaa havaitsemaan, kuinka tärkeää on keskittyä käytännössä toimiviin ratkaisuihin ja kerätä niistä tietoa. Ministerineuvosto haluaa jatkossakin, Árnasonin raporttiin perustuen, pyrkiä pohjoismaisten aloitteiden avulla vahvistamaan tietopohjaa ja kokemustenvaihtoa sosiaalialan hyvinvointivälineistä osallistamisratkaisuihin. Ministerineuvoston jatkotyöskentely Árnasonin raportin parissa sen täyden potentiaalinsa hyödyntämiseksi riippuu näin ollen sosiaalialan priorisoinnin jatkumisesta.

Ministerineuvosto korostaa, että Árnasonin raportin parissa tehtävä työ noudattaa kaikilta osin uutta visiota kestävästä Pohjolasta, jonka tulee edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia.

Näin ollen ministerineuvosto tukee Pohjoismaiden neuvoston suositusta ja katsoo täten suosituksen toteutuneen.

Valiokunnan näkemykset

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta pitää erittäin myönteisenä Pohjoismaiden ministerineuvoston suhtautumista Árnasonin raporttiin, joka on laadittu tiiviissä yhteistyössä valiokunnan kanssa. Valiokunta pitää erityisen tervetulleena ministerineuvoston aikomusta jatkaa työskentelyä Kööpenhaminassa 2017 järjestetyn nuorten konferenssin pohjalta, johon osallistui nuorten mielenterveysongelmien parissa toimivia vapaaehtoisjärjestöjä.

Kööpenhaminassa 28. tammikuuta 2020

Bente Stein Mathisen (H)

Eva Lindh (S)

Guðmundur Ingi Kristinsson (Flf)

Heli Järvinen (vihr.)

Høgni Hoydal (T)

Kaisa Juuso (ps.)

Kasper Roug (S)

Kim Berg (S)

Liselott Blixt (DF)

Maria Stockhaus (M)

Nils Sjøberg (RV)

Nina Sandberg (A)

Per-Arne Håkansson (S)

Solveig Horne (FrP)

Solveig Sundbø Abrahamsen (H)